

УКРАЇНСЬКІ АЛЬБОМОНІМИ: СТРУКТУРА, МОТИВАЦІЯ, СЕМАНТИКА ТВІРНИХ ОСНОВ

Статтю присвячено дослідженню назв музичних збірників українських виконавців. На матеріалі більш ніж 170 пропріативів проаналізовано походження, структуру та мотивацію таких найменувань. Виявлено іношомовні лексеми, від яких утворено альбомоніми, звернено увагу на дотримання мовних норм.

Ключові слова: альбомоніми, мелосоніми, мотивоніми, музиконіми.

Марина Цилина. УКРАИНСКИЕ АЛЬБОМОНИМЫ: СТРУКТУРА, МОТИВАЦИЯ, СЕМАНТИКА ОБРАЗУЮЩИХ ОСНОВ

Статья посвящена исследованию названий музыкальных сборников украинских исполнителей. На материале более чем 170 проприативов проанализированы происхождение, структура и мотивация таких наименований. Выявлены иноязычные лексемы, от которых образованы альбомонимы, затронуты вопросы соблюдения языковых норм.

Ключевые слова: альбомонимы, мелосонимы, мотивонимы, музыконимы.

Maryna Tsilyna. UKRAINIAN ALBOMONIMS: STRUCTURE, MOTIVATION, SEMANTIC OF GENERATORS BASES

The article studies the names of music collections of Ukrainian artists. On the material of more than 170 of propriatyvs, the origin, structure and motivation of such naming are analyzed. Foreign-language lexems which are formed from albomonims are discovered, to the matter of linguistic rules are revealed.

Keywords: albomonims; melosonims; motyvonims; muzykonims.

В українському музичному просторі сформувалась своя тематична група пропріативів, іменована в науковій літературі як музиконіми – власні назви музичних творів [2, с. 203]. Це окремий семантичний різновид ідеонімів – власних найменувань, що належать до духовної, розумової сфери діяльності людини. Сюди належать класик-, фольк- та поп-музиконіми, а також оніми на позначення мелодій (мотивоніми), пісенних творів (мелосоніми) та назви музичних збірників (альбомоніми) [2, с. 207]. Саме індивідуальні найменування музичних альбомів українських виконавців і стануть об'єктом дослідження, оскільки, по-перше, у їхній мовній організації сконцентрована значеннєво-концептуальна сутність усіх пісень, що увійшли до такого зібрання, а по-друге, саме ця сфера ідеонімії ще ніким не розглядалася. У сучасній науковій літературі маємо лише поодинокі наукові розвідки із таких її семантичних різновидів, як: імажоніми [5], сайтоніми [1], телевізійоніми [2], фільмоніми [4].

Найменувань музичних альбомів порівняно незначна кількість. Знайдено 174 альбомоніми, в основному періоду існування незалежної України, як окремих виконавців (Ані Лорак, І. Білик, Т. Кароль, Р. Лижичко, О. Пономарьов), так і музичних гуртів («Брати Гадюкіни», «Бумбокс», ВІА «Гра», «Мандри», «Скрябін», «ТІК», «ТНМК»). Вважаємо за необхідне розглянути семантичний, структурний та мотиваційний бік цих назв з огляду на те, що вони не тільки мають культурно-естетичний, а й здійснюють виховний вплив, зокрема на молодь. Тому мова оніма з огляду на цей аспект має важливе значення.

Переглянувши всі найменування музичних збірників українських виконавців, можемо стверджувати про строкатість цих онімів з будь-якої точки зору. За походженням назви можуть бути як українськими: «З ранку до ночі» (О. Пономарьов), «Кувала зозуля» (І. Білик), «Подих» (Джамала), «Танець пінгвіна» («Скрябін»), «Хата моя» («Плач Єремії»), так й іношомовними: «Биология» (ВІА «Гра»), «Все включено» («Бумбокс»), «Stop! Stop! Stop!» (ВІА «Гра»), «Dolce Vita» («Океан Ельзи»). А деякі містять ще й змішані за етимологією лексеми: «Відправила

Message) (Н. Могилевська), *«Вода/L'eau»* («ТНМК»), *«Океан Ельзи: The Best Of»* («Океан Ельзи»), *«Family Бізнес»* («Бумбокс»).

До того ж, альбомоніми за графічним оформленням – не обов'язково буквеного складу. Часто бувають і цифрового: *«1944»* (Джамала), *«1221»* («Океан Ельзи»), *«15»* (Ані Лорак), *25* («Скрябін») – і буквено-цифрового: *«Назбиралося на 2010»* («Тартак»), *«Краще: 1988-1998»* (І. Білик), *«Попытка № 5»* (ВІА «Гра»), *«9 жизней»* (Т. Кароль), *«Не ма4о»* (С. Лобода), *«Останнє Різдво 90-х»* (Р. Лижичко). Деякі із пропріативів оформлені як сайтоніми: *«Www.anilorak»* (Ані Лорак). Така неоднорідність оформлення альбомонімів свідчить про рекламну функцію власних назв, що презентують свого роду товар для меломанів, прихильників музичної творчості, а відтак, заохочують до купівлі цього типу творчої продукції. З іншого боку, назва або повторює основний хіт, представлений в альбомі, або вказує на часовий період, упродовж якого написано пісні, або ювілей групи чи творчості виконавця.

Окремо слід відзначити розмовну, ненормативну лексику та слова-покручі, що нерідко зустрічаються серед альбомонімів: *«Всьо чотко!»* («Брати Гадюкіни»), *«Денніч»* («Друга ріка»), *«Демо графічний вибух»* («Тартак»), *«ЛітераDYPА»* («ТІК»), *«Неформат»* («ТНМК»), *«Янанебібув»* («Океан Ельзи»), *«F*ck The Macho»* (С. Лобода). Звичайно, питання культури мовлення тут є як ніколи актуальним, бо, вважаємо, ніяка прагматична настанова не дає змогу ігнорувати загальноприйнятими мовними нормами. Прописна графіка також використовується з рекламною метою: *«НА!ЖИВО»* («Брати Гадюкіни»), *«ТиХИЙ»* («ТІК»), *«РеФорматЦія»* («ТНМК»), *«THE BEST»* («Друга ріка»). Оригінальністю відзначається назва альбому Світлани Лободи *«H2Lo»*, утворена за аналогією до формули води H₂O, де Ло – усічення від прізвища Лобода, а ще виникає асоціація з американською акторкою і співачкою Дженифер Лопес, яку неофіційно іменують *Джей Ло*. У будь-якому випадку наявність різних тлумачень уже не залишає нікого осторонь назви і дає змогу по-різному трактувати її дефініцію, що є очевидною лише для її автора.

Структурна систематизація таких назв засвідчила домінування простих номінацій (біля 100 назв), представлених одноосновними апелятивами: *«Він»*, *«Вона»* (О. Пономарьов), *«Еутерна»* («Скрябін»), *«Казки»* («Скрябін»), *«Сонце»*, *«Розкажи»* (Ані Лорак), *«Мода»* («Друга ріка»), *«Світ»* («Мандри»), *«Вилк»* (І. Білик).

Серед однокомпонентних альбомонімів є такі, що утворилися шляхом субстантивзації: *«Весільний»* («ТІК»), *«Інколи»* («ВВ»), *«Найкраще»* (Р. Лижичко).

Складних альбомонімів зафіксовано небагато. Вони утворені шляхом основокладання та аббревіації: *«Гуляйгород»* («Тартак»), *«ЛітераDYPА»* («ТІК»), *«Меломанія»* («Бумбокс»), *«Технофайт»* («Скрябін»); *«L.M.L.»* («ВІА Гра»), *«С.П.А.М.»* («ТНМК»).

Складені найменування музичних альбомів – це, насамперед, оніми, утворені як підрядне словосполучення, за моделями:

1) іменник + іменник: *«З ранку до ночі»* (О. Пономарьов), *«Легенда про Івана та Одарку»*, *«Мандри у Країні Мрій»* («Мандри»); *«Опір матеріалів»*, *«Система нервів»* («Тартак»); *«Постать голосу»* («Плач Єремії»), *«Танець пінгвіна»* («Скрябін»), *«Family Бізнес»* («Бумбокс»);

2) займенник + іменник: *«Наш Івасюк»*, *«Наші партизани»*, *«Хата моя»* («Плач Єремії»); *«Моя еволюція»*, *«Наші партизани»*, *«Озимі люди»* («Скрябін»); *«Твій формат»* («Океан Ельзи»), *«Этот танец»* (Н. Могилевська), *«For Every Heart»* (Джамала);

3) прикметник + іменник: *«Золоті хіти»* (О. Пономарьов), *«Модна країна»* («Скрябін»), *«Полюс притяження»* (Т. Кароль), *«Середній Вік»* («Бумбокс»), *«Чорний ангел»* (С. Лобода), *«Wild Dances»*, *«Wild Energy»* (Р. Лижичко);

4) іменник + числівник: *«9 жизней»* (Т. Кароль);

5) діеприкметник + іменник: *«Закліпані пісні»* («Тартак»);

6) числівник + прикметник: *«Перший комерційний»* («Тартак»);

7) прислівник + прислівник: *«Так просто»* (І. Білик).

Продуктивність сурядних сполучень нижча: *«Бленди, мікси та інші музичні пародії»* («Бумбокс»), *«Концерт для Скрипки і біг-бенду»* («ВВ»), *«Світло і сповідь»* («Плач Єремії»), *«Сльози та соплі»* («Тартак»), *«Перша і остання любов»* (О. Пономарьов), *«All or Nothing»* (Джамала).

Усі структурні типи альбомонімів оформлені як розповідні і неокличні речення, хоча, як назви, виконують номінативну функцію. Однак поодинокі трапляються й окличні та питальні конструкції найменувань, причому як із одного, так і з декількох слів: «*Всьо чотко!*» («Брати Гадюкіни»), «*Stop! Stop! Stop!*», «*Стоп! Снято!*» (ВІА «Гра»), «*Постой, мужчина!*» (С. Лобода), «*Про любов?*» («Скрябін»).

У ролі альбомонімів фіксуються й інші типи предикативних конструкцій, зокрема:

- прості односкладні: «*Відправила Message*», «*Любила*» (Н. Могилевська), «*Все включено*» («Бумбокс»), «*Вродило*» («Брати Гадюкіни»), «*Зажигає серце*», «*Мрій про мене*», «*Розкажи*», «*Хочу летать*» (Ані Лорак); «*Забув*», «*Зроби мені хіп-хоп*», «*Проїхали*» («ТНМК»); «*Було не любити*», «*Чуєш біль*» («Скрябін»);

- прості непоширені: «*Кувала зозуля*», «*Я розкажу*» (І. Білик), «*Я вернусь*» (Ані Лорак), «*Птахи повернулися*» («Скрябін»).

Зустрічаються й назви, оформлені як складні речення: «*Двері, котрі насправді є*», «*Най буде все, як є*» («Плач Єремії»), «*Для тех, кто в пути*» («Тартак»), «*Там, де ти є...*» (Ані Лорак), «*Там, де нас нема*» («Океан Ельзи»). Практикуються також пропріативи із двох речень: «*Білик. Країна*», «*Любовь. Яд*» (І. Білик), «*Мить весни. Дзвінкий вітер*» (Р. Лижичко), «*Самое... Самое...*» (Н. Могилевська), «*Jazzу. Live in 44*» («ТНМК»).

Якщо поглянути на мотиваційний бік досліджуваних найменувань, то основними принципами номінації можемо відзначити такі:

- 1) відмелосонімний, пов'язаний з одним із основних хітів музичного збірника: «*1944*» (Джамала), «*Ла-ла-ла*» (Н. Могилевська), «*Постой, мужчина!*» (С. Лобода), «*Там, де нас нема*» («Океан Ельзи») «*Stop! Stop! Stop!*» (ВІА «Гра») та ін. (97%);

- 2) рекламний: «*Золоті хіти*» (О. Пономарьов), «*Краще*» («Бумбокс»), «*Краще: 1988–1998*» (І. Білик), «*Найкраще*» (Р. Лижичко), «*Суперсиметрія*» («Океан Ельзи»), «*THE BEST*» («Друга ріка») (1%);

- 3) епатажний – з порушенням чинних мовних норм: «*Всьо чотко!*» («Брати Гадюкіни»), «*Демо графічний вибух*» («Тартак»), «*Денніч*» («Друга ріка»), «*ЛітераDYPA*» («ТІК»), «*Неформат*» («ТНМК»), «*Яннебібув*» («Океан Ельзи»), «*F*ck The Macho*» (С. Лобода) (1%);

- 4) дескриптивний – короткий опис основного наповнення альбому: «*Бленди, мікси та інші музичні пародії*» («Бумбокс»), «*Концерт Для Скрипки І Біг-Бенду*» («ВВ»), «*На! Живо*» («Брати Гадюкіни») (0,9%);

- 5) відантропонімний, пов'язаний із самим виконавцем чи його творчим псевдо: «*Ані Лорак*» (Ані Лорак), «*Вілюк*» (І. Білик), «*DZIDZIO Хіти*» («DZIDZIO») (0,1%).

Таким чином, сучасні українські альбомоніми – хоч і нечисленна, проте різнопланова з лінгвістичного погляду група власних назв, що послідовною виявляється лише у переважно відмелосонімному принципі номінації. Структура і мотив утворення таких найменувань – абсолютно індивідуальні, покликані створити рекламу музичному продукту. Окремо слід наголосити на питаннях мовної культури цих пропріативів, що потребує, на нашу думку, коректури і аж ніяк не підкреслює освіченість назвотворців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Карпенко М. Ю. Типи комбінованої мотивації сайтонімів / М. Ю. Карпенко // Записки ономастики. – Одеса, 2015. – Вип. 18. – С. 260–273.

2. Торчинський М. М. Власні назви телепередач: структура, словотвір, мотивація / М. М. Торчинський // Записки ономастики. – Одеса, 2015. – Вип. 18. – С. 669–682.

3. Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови: монографія / М. М. Торчинський. – Хмельницький: Авіст, 2008. – 550 с.

4. Цілина М. М. Сутність ідеоконцепту в українських радянських фільмонімах золотої колекції вітчизняного кіно / М. М. Цілина // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Мовознавство. – 2015. – Т. 23. – Вип. 21 (1). – С. 83–86.

5. Цілина М. М. Українська імажонімія ХХ–ХХІ ст. // М. М. Цілина // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: збірник наукових праць. – Острог, 2015. – Вип. 58. – С. 282–285.

Стаття надійшла до редакції 7.06.2017 р.